

korte mededelingen

Internationale lepelaar/vogeltrek-expositie

Bij het vaststellen van het nieuwe Beheersplan 1992-2002 van Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat voor Terschelling maakte staatssecretaris Gabor van Natuurbeheer op 9 december 1992 bekend dat zijn ministerie in 1993 een forse financiële bijdrage zal leveren aan een internationaal 'simultaan tentoonstellingsproject' van Eurosita.

Langs de Westeuropese trekroute van de Lepelaar zal in circa tien bezoekerscentra in of nabij voor Lepelaars belangrijke gebieden in Nederland, België, Frankrijk, Spanje en Portugal aandacht worden besteed aan met name de onderlinge samenhang tussen broed-, voedsel- en rustgebieden langs de gehele trekroute. In samenspraak met Vogelbescherming zullen onder andere de al getroffen en vooral de nog noodzakelijke beschermende maatregelen om de toekomst van de Lepelaar en daarmee ook die van andere vogelsoorten veilig te stellen, aan de orde komen.

De openstelling van de eerste Nederlandse expositie in bezoekerscentra op Terschelling en Texel is gepland voor mei 1993; Vlieland zal volgen voor de herfstvakantie. De officiële ingebruikstelling van de keten van expositie langs de hele route is gepland in het voorjaar 1994. Eurosita is een internationale organisatie van beheerders van voornamelijk natte natuurgebieden (wetlands) in Europa die samenwerken op het gebied van terreinbeheer en voorlichting aan de bezoekers.

Wie meer van deze plannen van Eurosita wil weten, kan zich in verbinding stellen met de voorzitter van de Werkgroep Voorlichting van Eurosita, Freek Zwart, Staatsbosbeheer Terschelling, Longway 1, 8881 CN Terschelling-West, 05620 - 2116.

Sleepvoetenmachine taboe in broedseizoen weidevogels

Deze opvatting wordt gehuldigd door de Natuurbeschermingsraad. De bescherming van de Nederlandse weidevogels wordt volgens deze raad onvoldoende gewaarborgd in het regeringsvoornemen over emissie-arme mestaanwending in klei- en veengebieden. De toelating van de relatief lichte sleepvoetenmachine voor emissie-arme mestaanwending biedt de mogelijkheid dat al vóór het begin van het broedseizoen op natere gronden mestverspreiding kan plaatsvinden. De Natuurbeschermingsraad vreest echter dat dit in de praktijk niet vanzelf zal plaatsvinden. Het voorstel van de regering om via voorlichting emissie-arme mestaanwending binnen het broedseizoen tegen te gaan, geeft volgens de raad onvoldoende zekerheid. Zij geeft daarom op dit punt de voorkeur aan regelgeving. Dit stelt

de Natuurbeschermingsraad in een advies over voorgenomen wijzigingen in het Besluit Gebruik Dierlijke Meststoffen.

Bron: Platform 9 (1): 28 (1993).

Fuut eet maartse vliegen

In het artikel van Auke Terluin in Het Vogeljaar 41 (2): 55 (1993) wordt beschreven hoe een Fuut steenvliegen eet. Het gaat hier echter niet om steenvliegen (*Plecoptera*) maar om zogenaamde 'maartse vliegen', ook wel 'rouwmuggen', 'zwarte vliegen' of 'haarmuggen' genoemd (*Diptera, Bibionidae*). Van deze muggenfamilie is de soort *Bibio marci* in het vroege voorjaar zeer algemeen. Ze zwermen voor struiken, waarbij de lange, hangende poten duidelijk opvallen. Dit geldt alleen voor de mannetjes: de vrouwtjes, die verschillen van de mannetjes door hun veel kleinere ogen, wachten op de bladeren af. De afgebeelde maartse vlieg op bladzijde 55 is een mannetje. Een duidelijk kenmerk is verder de plaatsing van de vrij korte antennen: deze zitten juist onder de ogen.

Steeenvliegen zijn geheel andere insecten: ze behoren tot een andere insectorde en zijn in West-Nederland niet algemeen.

■ David Tempelman, Delistraat 14-I, 1094 CV Amsterdam.

Bovenstaand bericht wijst erop hoe voorzichtig wij moeten zijn met de determinatie van voor ons onbekende dieren- of plantesoorten. Vaak loont het de moeite om bij een specialist te informeren of de determinatie klopt. Wim Slabbaert, Euerardstraat 32, B-9900 Eekloo, België schreef ons dat het afgebeelde insect een *Bibio* species is. Hij vindt dat voor men voor dergelijke gevallen is aangewezen op de 'Nieuwe Thiemes Insekten-gids' eveneens van Michael Chinnery. De Elseviers gids is een inleiding in insectensystematiek, geen veldgids en bijgevolg ongeschikt om wat dan ook te determineren. Ook Ben Brugge (Amsterdam) attendeerde ons er op dat het insect op de foto vermoedelijk *Bibio marci* betreft.

Ooievaars worden gesponsord

Niet alleen in ons land, maar ook in de Bondsrepubliek Duitsland wordt de Ooievaar gesponsord. In Nederland wordt hulp geboden door Ooievaars te adopteren en financieel ter beschikking te stellen voor ooievaarsdorpen, in Duitsland gaat die hulp in de richting van het veiligstellen of creëren van habitat. Recent stelde daar de Flensburger Brouwerij geld ter beschikking voor de aankoop van gronden. Het confectiebedrijf August Storck K.G. deed een donatie van \$ 1.000.000 om een ooievaarsfonds in te stellen, dat als doel heeft initiatieven te nemen voor het veilig stellen en bescherming van leefgebieden en de financiering daarvan te waarborgen. Een van de doelstellingen is tevens dat het bovenstaande ook geldt voor de internationale trekwegen tussen Noord-Europa en Afrika. In de berichtgeving wordt uitdrukkelijk gemeld dat het niet de bedoeling is om niet-trekkende, in gevangenschap broedende Ooievaars in het wild los te

laten. Integendeel, men concentreert zich in eerste instantie op het aankopen van optimale ooievaarshabitats in het voormalige Oost-Duitsland. Daar huist nog steeds een stabiele populatie van 2300 paren! Een voortreffelijk en bijzonder belangrijk wetland, de Dromling in Saksen-Anhalt, is reeds aangekocht. Het gebied beroemt zich op een belangrijke ooievaarspopulatie en de talrijke aanwezigheid van Rode Vrouwen, broedende Kraanvogels, Zwarte Ooievaars en overwinterende Zeearenden. Een belangrijk voornemen is verder, dat men de landbouw op een zodanige wijze wil voortzetten, dat natuur en milieu daar geen schade van ondervinden.

Huiszwaluwen op Cyprus

Op 13 en 14 april 1993 bezochten wij het Troödosgebergte op Cyprus. Tussen januari en april ligt daar gewoonlijk zoveel sneeuw dat de skisport er uitbundig wordt bedreven. In maart lag de sneeuw er zelfs nog drie meter hoog en midden april lagen er nog grote plekken sneeuw in de uitgestrekte pijnbossen. Op zonnige plaatsen was de sneeuw echter al weggedooid, ofschoon het er 's nachts nog zo'n 3 graden vroom en ook 's morgens vroeg was het er nog winderig en koud. Rondom de enkele huizen en het hoogste hotel van Cyprus aan Troödos Square op een hoogte van ruim 1900 meter waren de dooiplekken 's nachts wel weer bevroren maar toen de zon doorkwam ontstonden er hier en daar modderige plekken. Daar verzamelden honderden Huiszwaluwen modder voor hun nesten die zij tegen de huizen aan bouwden. Wij telden ruim driehonderd nesten van verleden jaar of in aanbouw. Het was er een drukte van belang terwijl ze bedrijvig heen en weer vlogen, lagen onder de bruingekleurde, overstekende daken de hopen stuifsnegew soms nog hoger dan anderhalve meter opgestapeld. De Huiszwaluwen nestelden kennelijk onder de brede dakgoten. Bovendien vlogen er tientallen Gierzwaluwen rond, waaronder een enkele Vale Gierzwaluw, die voordat het donker werd onder de golfplaten daken van de bijgebouwtjes verdwenen. Omdat wij de komst van Huiszwaluwen en Gierzwaluwen vereenzelvigen met mild voorjaarsweer, was het hier een bijzonder vreemde gewaarwording om de Huiszwaluwen bij honderden aan de nestbouw bezig te zien en ook de combinatie van zwaluwen en sneeuw verbaasde ons zeer. Blijkbaar moet er op deze hoogte en bij deze lage temperaturen voldoende voedsel aanwezig zijn voor de vogels om zich te kunnen handhaven. Blijkbaar hangt de aanwezigheid van Huis- en Gierzwaluwen dus niet altijd van de temperatuur af.

■ Jaap Taapken, Bilderdijklaan 25, 3743 HR Baarn.

Nederlands Instituut voor Fotografie i.o.

Adriaan Monshouwer zal als eerste directeur de start maken met het nieuwe Nederlands Instituut voor Fotografie i.o. in samenwerking met het reeds geformeerde bestuur onder voorzitterschap van mr. drs. G.J. Wolffensperger op 1 februari 1993.

De activiteiten van het instituut zullen bestaan uit het over geheel Nederland stimuleren van fotografie en de publieke belangstelling daarvoor, onder meer door het organiseren van tentoonstellingen, het publiceren van catalogi en uitgaven op het gebied van actuele en historische fotografie, het uitgeven van een tijdschrift, het entameren van onderzoek, het beheer van een bibliotheek en een documentatie op het gebied van de fotografie.

Het Nederlands Instituut voor Fotografie is tot stand gekomen op initiatief van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) en de gemeente Rotterdam. De Stichting Perspektief en de Fotografie Biënnale worden ondergebracht in het nieuwe instituut. Het Nederlands Foto-archief zal nauw met het instituut gaan samenwerken.

Het instituut wordt gevestigd aan de Witte de Withstraat te Rotterdam (voorheen het gebouw van de Nederlandse Dagblad Unie). Tot het gereedkomen van het gebouw waarin ook het Nederlands Foto-archief zal worden gehuisvest, zal het instituut zijn gevestigd aan de Sint Jobsweg 30 te Rotterdam. Voor nadere informatie 030 - 331 444.

Willem-Barentszstation voor trekvogelonderzoek in Siberië

In het uiterste noorden van Siberië, in het nieuwe reservaatgebied 'Great Arctic Reserve' op Taimyr (4,17 miljoen ha groot), wordt momenteel een biologisch station voor trekvogelonderzoek gebouwd met financiële steun van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Dit station gaat 'Willem Barentsz Biological Station' heten. Voor de stichting van het grote nieuwe reservaat verleent het Wereld Natuur Fonds (WWF) steun. In dit deel van Siberië broeden veel (Rot)ganzen en steltlopers, die in de wintermaanden in ons land komen overwinteren in gebieden als de Waddenzee en de Oostvaardersplassen.

De officiële samenwerkingsovereenkomst voor de bouw van dit onderzoekstation is op 29 april in Den Haag ondertekend door mr. J.B. Pieters, directeur Natuur, Bos, Landschap en Fauna (NBLF) van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, enerzijds en E.E. Syrchkovski van de Arctic Expedition van de Russische Academie van Wetenschappen anderzijds.

De Nederlandse bemoeienis met de trekvogels in Siberië is overigens niet nieuw. Ons land is nauw betrokken bij de bescherming van de trekvogels op de zogenaamde Westpalearticke trekroute, die van Noord-Siberië naar Nederland en verder naar Afrika loopt en vice versa. In dat kader komt dr. Gerard Boere van Natuur, Bos, Landschap en Fauna (NBLF) al jaren in die contreien om zich op de hoogte te stellen van het wel en wee van de trekvogels in het noorden van Siberië. En ook onderzoekers van het DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN-DLO) in Wageningen doen ter plekke onderzoek. Boere is enthousiast over het feit dat de jarenlange samenwerking met de Russen ten bate van

de trekvogels nu concreet gestalte krijgt in de bouw van dit biologische station. Het bestaat uit twee onderdelen: een goede, winterharde veldfaciliteit in Pyasina (een grote delta waar het belangrijkste Nederlandse veldwerk plaatsvindt) en een volwaardig gebouw voor circa vijftien personen, inclusief ruimte voor een permanente beheerder in Medusa Baai, ruim dertig kilometer ten zuiden van de stad Dickson.

De veldfaciliteit zal deze zomer al worden geopend, terwijl het andere gebouw in de zomer van 1995 wordt geopend. De eerste steen voor dit laatste gebouw wordt 1 juli van dit jaar gelegd door een hoge Nederlandse vertegenwoordiger. Het is de bedoeling dat vanuit dit gebouw langlopende onderzoeksprojecten aan het arctische ecosysteem worden uitgevoerd. Verder zijn er faciliteiten voor onder meer het geven van lezingen en ook wordt de hele administratieve kant van de zaak er afgehandeld. Beide gebouwen kosten in totaal 55.000 dollar, te betalen door Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij steekt voorts zo'n f 80.000,- tot f 100.000,- op jaarbasis in het trekvogelonderzoek in Siberië. Het biologische station krijgt de naam van de Nederlandse ontdekkingsreiziger Willem Barantsz, die in 1996 precies 400 jaar geleden op Nova Zembla heeft overwinterd. Zijn onderkomen op dit eiland, voor de kust van Taimyr, doopte hij het 'Behouden Huis'. Met dit biologische station hebben wij volgens Boere weer een soort 'Behouden Huis' in Siberië gekregen. Als de bouw eenmaal voltooid is, zal het Russische ministerie van Milieu en Natuurlijke Hulpbronnen het in eigendom krijgen; dat ministerie zal dan ook het beheer op zich nemen en de exploitatiekosten voor zijn rekening nemen. Het station blijft beschikbaar voor toekomstige internationale projecten.

Bron: Platform juni 1993, bladzijde 23. Corry Velders

Actieplan Dwergstern moet soort van Rode Lijst afvoeren

Het thema van de internationale trekvogelcampagne van de nieuwe wereldorganisatie voor vogelbescherming BirdLife (een samentrekking van 'Birds for Life') luidt 'Flight for Survival' ofte wel 'Vliegen om te overleven'. Deze campagne zal twee jaar duren en eind april 1995 eindigen. Vogelbescherming gaat zich in het kader van deze internationale campagne inzetten voor de sterns in het bijzonder voor de Dwergstern.

Omdat het doel van de campagne een wereldwijde betere bescherming van trekvogels is, gaat het niet alleen om de broedgebieden, maar ook om de gebieden waar ze in hun winterkwartieren op zijn aangewezen. Zeker even belangrijk zijn de gebieden waar ze tijdens hun heen- en terugreis naar het zuiden hun rust- en voedselgebieden vinden: de wetlands. Ook de jacht op de trekvogels bedreigt een groot aantal soorten direct in het voortbestaan.

In de eerste plaats richt Vogelbescherming zich op de Dwergstern in eigen land. Aan de zuidkant van Schouwen in de Flaauwersinlagen ten westen van Zierikzee aan de Oosterschelde-oever

zijn inmiddels twee eilandjes gemaakt, die geschikt zijn voor sterns om te broeden. De Koudekerkse Inlagen en het natuurontwikkelingsproject in de Schelphoek zijn andere voorbeelden waar mogelijke broedplaatsen voor sterns kunnen worden aangelegd. Minimaal veertig geschikte broedkolonieplaatsen met volledige wettelijke bescherming en de ontwikkeling van een dynamischer en gevarieerder kustlijn kunnen het voortbestaan van de Dwergstern verzekeren. Het streven is om de Dwergstern in een periode van vijf jaar van de Rode Lijst af te voeren. Het Actieplan Dwergstern geeft hiervoor richtlijnen en de afspraken die moeten worden gemaakt. Het actierapport 'Actieplan Dwergstern' is te bestellen door overmaking van f 15,- op giro-nummer 75 775 ten name van Vogelbescherming, Zeist, onder vermelding van 'Actieplan Dwergstern'. De laatste decennia is het aantal broedparen van de Dwergstern in Nederland teruggelopen van duizend naar vierhonderd broedparen, waarvan driehonderd in het Zeeuwse deltag gebied en honderd paren op de Waddeneilanden en zandplaten in de Waddenzee. Om de Dwergstern te kunnen behouden, meent men dat het aantal paren zich zal moeten uitbreiden tot een stabiele populatie van minimaal zeshonderd broedparen.

Broedjaar 1991 slecht voor de Kerkuil

Het broedseizoen 1991 was voor de Kerkuil in Nederland met slechts 593 bekende broedgevallen geen groot succes. Op veel plaatsen wordt 1990 als een topjaar beschouwd (1135 bekende broedgevallen). Algemeen wordt aangenomen dat de terugval in de populatie Veldmuizen in 1991 debet is aan het verminderde broedsucces. In het verslag van het Kerkuilenoverleg Noord-Brabant 1990-1991 wordt gewezen naar het feit dat, landelijk gezien, een steeds kleinere rol voor het behoud van de Kerkuil aan deze provincie toekomt. De auteur wijst op de problematiek van vermessing, verdroging, verzuring in Noord-Brabant en suggereert daarmee een verdergaand verband dan alleen een tijdelijk 'tekort' aan Veldmuizen. Ook de afname van structuurrijkdom in het boerenland speelt hierbij een rol. Natuurlijk is het bekend dat uilen hun legselgrootte, of het al dan niet overgaan tot nestelen, kunnen laten hangen van de variatie in de mate van voedselbeschikbaarheid. Toch blijft de vraag over: hoe bijvoorbeeld het broedsucces van de Torenvalk in 1991 is verlopen of die van andere soorten in het agrarisch landschap voor komende uilen? Ook zij hebben een groot aandeel Veldmuizen in het voedsel.

Sinds de campagne ter stimulering van het aanbrengen van nestkasten voor Kerkuilen kan over het algemeen niet worden gesteld dat er een tekort is aan nestgelegenheid. Een ecologische basis voor de terugval van het broedsucces lijkt duidelijk aanwezig waarbij bovendien regionale milieuproblemen op de achtergrond mee kunnen spelen. Wellicht dat het kerkuilenjaar 1991 helpt bij de bewustwording dat het bij soortenbehoud niet alleen gaat om publiekscampagnes tot behoud van de soort zelf. Er moet tevens meer

aandacht worden besteed aan de ontwikkeling of het herstel van de ecologische verbanden die ertoe leiden dat er voldoende draagkracht ontstaat waarop de desbetreffende soort een bestaansbasis heeft.

Stoppen jacht op kraaiachtigen geen aantoonbare bedreiging voor andere zangvogels

In Duitsland (Sleeswijk-Holstein) is in het Baurenblatt van 19 december 1992 een artikel gepubliceerd over de gevolgen van vijf jaar bescherming van de kraaiachtigen. De onderzoekers dr. W. Knief & dr. P. Borkenhagen komen tot een aantal interessante conclusies zoals:

- zonder jacht op Zwarte Kraaien en Eksters komen ze voor in dichtheden die overeenstemmen met de draagkracht van het landschap.
- de dichtheden hangen af van de beschikbaarheid van geschikte habitat, de invloed van inter- en intraspecifieke concurrentie en het voorkomen van stootvogels.

- zij achten aantalsregulatie door de mens niet noodzakelijk en konden geen negatieve gevolgen ontdekken bij de overige avifauna als gevolg van het toenemen van de dichtheden van Zwarte Kraaien en Eksters.

De auteurs wijzen er bovendien op dat oude nesten en bewoonde nesten lang niet altijd zijn te onderscheiden en aanleiding kunnen geven tot hoge dichtheidsbepalingen. Aan het onderzoek is ook door jachtgerechtigden deelgenomen!

Het (ambtelijk) artikel is eveneens afgedrukt in het mededelingenblad van de Ornithologische Arbeitsgemeinschaft für Schleswig-Holstein und Hamburg, E.V. van januari 1993.

Pierre Maréchal.

Parlement over kievitseierenzoeken

Het commentaar van eindredacteur Taapken in het aprilnummer nodigt uit tot een reactie.

Met 141 stemmen vóór en 9 tegenstemmen werd op 9 maart 1993 het CDA/PvdA-amendement aanvaard om het kievitseierenzoeken landelijk te blijven toestaan. Deze uitspraak van de Tweede Kamer over artikel 17 van de oude Vogelwet van 1936 heeft enkele zaken - eindelijk - duidelijk gemaakt.

In de eerste plaats was het getal van de vóórstemmers verrassend groot. Coalitie en oppositie steunden het amendement in grote eenstemmigheid. De breedte van dit draagvlak voor het amendement was des te meer verrassend omdat de mening van de tegenstanders - veelal gesubsidieerde organisaties, in tegenstelling tot de voorstanders - gedragen en versterkt werd door enkele grote natuurbeschermende organisaties in ons land. Jarenlang werd elk voorjaar op luidruchtige wijze de gelegenheid aangegrepen om te ageren tegen het eierzoecken en de eierzoeckers. Nog in 1992 werd op felle wijze - humanitair op het randje - tegen het aanbieden van het eerste kievitseie stelling genomen en de eierzoecker gestigmatiseerd. Tegenover deze zware lobby, dit mediageweld, konden de verdedigers van het fenomeen 'zoeken en rapen van kievits-

eieren' slechts weinig uitrusten. Beperkt in tijd en mogelijkheden, meer gericht op het stimuleren van de eigen achterban tot dóén en minder een andere vertellend wat die zou moeten láten, moest men zich tevreden stellen met een sobere strategie.

Voorafgaand aan het Kamerdebat op 2 maart 1993 werd in Friesland door het belangrijkste regionale dagblad, de Leeuwarder Courant, een enquête georganiseerd onder de Friese bevolking om meer inzicht te krijgen in het denken over het 'Ijpaaisykjen'. Een ruime meerderheid van rond 73% (75% mannen en 71% van de antwoordende vrouwen) gaf als haar mening te kennen dat het in de huidige omvang, met een sluitingsdatum van 13 april in Friesland, diende te blijven bestaan. Het is mij niet duidelijk, op welk onderzoek commentator Jaap Taapken zijn overtuiging baseert, dat het overgrote deel van de Nederlandse bevolking het kievitseierenzoeken in zijn huidige beperkte vorm zou wensen af te schaffen. !

De uitspraak van de Tweede Kamer heeft duidelijk gemaakt dat het voornaamste bezwaar van Vogelbescherming tegen het eierzoecken, de ethische onaanvaardbaarheid, nauwelijks enige rol in de discussies heeft gespeeld. De opvatting 'in een beschaafd land worden geen kievitseieren gezocht en geraapt' heeft verrassend weinig respons ontvangen bij de politiek. Dit kernthema van de tegenstanders heeft het af moeten leggen tegen de opvatting dat het zoeken van een kievitseie, puur voor recreatief genoegen, binnen zekere randvoorwaarden in ons land, het enige in West-Europa waar de omstandigheden dat redelijk mogelijk maken, aanvaardbaar is. Het 'verstandig gebruik'-beginsel is daarmee voor wat betreft het kievitseie door de volksvertegenwoordiging overduidelijk gesteund.

Het negeren van dit ethische argument, dat vanaf de jaren zeventig in de discussie door toedoen van de Stichting Kritisch Faunabeheer, in het kielzog gevolgd door Vogelbescherming, een zware rol ging spelen, werd gemakkelijk gemaakt vanwege de 'niet weersproken ecologische onschuld' van het gebeuren. In feite hebben voorstanders slechts op dit feit gewezen, naast de algemene en bijzondere waarde voor de weidevogelbescherming.

Het beklemtonen van dat cruciale gegeven van 'ethische onschuld' was echter wel dringend nodig. Noodgedwongen bijna moest de natuurbeschermende organisatie Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW), de belangrijkste woordvoerder van de voorstanders van het behouden van het eierzoecken, zelfs de staatssecretaris persoonlijk wijzen op manco's in het dossier. Letterlijk stond daar, zelfs nog in de Memorie van Antwoord, dat het de bedoeling van de staatssecretaris was, slechts in die gebieden (provincies) het kievitseieren zoeken en rapen toe te staan, 'waar de weidevogelbescherming in staat zou zijn de negatieve effecten van het kievitseierenzoeken te compenseren'.

Deze formulering was natuurlijk wetenschappelijk te licht. Op deze essentiële omissie werd ook gereageerd door de wetenschap zelf. De heren

doctorandici M. Kruk en W.J. ter Keurs van de afdeling Milieubiologie van de Rijksuniversiteit te Leiden schreven in een brief aan de staatssecretaris op 17 februari letterlijk: '(...). Wij menen uit uw standpunten te mogen opmaken dat U het rapen van kievitseieren als een onverantwoord aangelegenheid voor de kievitenstand ziet. Deze stellingname verbaast ons, omdat het door U ingenomen standpunt niet wordt ondersteund door enig wetenschappelijk onderzoek dat direct of indirect was gericht op het aantonen van de schadelijkheid van het kievitseieren rapen. (-)'.
Daarnaast hebben de voorstanders slechts gewezen op de vanuit natuurbeschermingsoptiek waardevolle elementen in het fenomeen kievitseierenzoeken. Binnen Friesland is de samenhang tussen eierzoeken en weidevogelbescherming - uitgevoerd ná de sluitingsdatum van het eierzoeken, wanneer de begroeiing wat hoger is en de frustratie van eiverlies door natuurlijke predatie wat geringer - buitengewoon sterk. Maar liefst negentig procent van alle nazorgers noemt zich tevens eierzoeker. Maar ook elders is die correlatie substantieel.

Het doet erg veel pijn te moeten vernemen dat ruzies om de standpunten tegenover jacht en eierzoeken aanleiding zijn voor scheiding der geesten binnen werkgroepjes voor weidevogelbescherming buiten Friesland en dikwijls een afwenden van het beschermingswerk betekenen. Het is zonder meer de schuld van al diegenen die de eierzoekers in de afgelopen tijd, een proces van jaren, hebben verketterd, dat dit soort droevige situaties zich voordoen. Veel eerder had Vogelbescherming zich moeten realiseren, dat haar mensonvriendelijke, humanitair buitengewoon griezelige opstelling vroeg of laat tot ongelukken moest leiden. 'Wie wind zaait, zal storm oogsten', het gevaar lag al tijden op de loer. Professor dr. K.H. Voous heeft er vorig jaar voor gewaarschuwd.

Het stelselmatig naar de achterban verzwijgen van de hechte relatie tussen kievitseierenzoeken en weidevogelbescherming in ons land is een fout beleid van Vogelbescherming geweest, dat hen zonder terughouding zwaar dient te worden aangerekend. Maar wij moeten voort en de vraag rijst: wie brengt de geest weer in de fles? Als de voortekenen niet bedriegen zal de Ledenraad zich niet tegen een voortgaan op de heilloze weg verzetten. Gedreigd wordt met een herhaalde gang naar het Europese Hof van Justitie, wellicht aangezwengeld door BirdLifegenoten of op eigen initiatief. De voorstanders van behoud van het eierzoeken zien een volgende toetsing echter met groot vertrouwen tegemoet. In feite zou het natuurlijk wel veel beter zijn geweest als een toetsing (overleg met de Europese Commissie) vooraf in breder verband had plaatsgevonden. Misschien zou dat een wijziging in de opstelling van Vogelbescherming zelfs gemakkelijker hebben gemaakt. Nu dreigt een nog dieper duiken in de loopgraven, met het nog meer bemoeilijken van een weg terug. Het plaatsen van het eierzoeken in het kader van weidevogelbescherming, zoals de BFVV al jarenlang probeert te bereiken en zoals nu door de politiek is aangegeven, zou

de weg terug naar vóór 1977, een terugkeer naar toleranter standpunten, ook gemakkelijker moeten kunnen maken.

Ik geloof niet dat de uitspraak van de politiek heeft te maken met de kracht van enigerlei lobby van de voorstanders, noch met het falen van Vogelbescherming op dit punt. Veel eerder heeft het gebrek aan overtuigingskracht van de argumenten van Vogelbescherming-Zeist de doorslag gegeven. De omvang waarmee die argumentatie niet valide is geacht en het 'wise-use'-principe is omarmd, is opmerkelijk. Nu doorgaan op de weg van benadrukken van eigen morele superioriteit toont weinig besef voor de realiteit. Zich blijven verzetten tegen de voorgelegde, nog door de Eerste Kamer te bevestigen regelgeving, lijkt op vechten tegen windmolens. Een strategie van Vogelbescherming-Zeist van doorgaan, desnoods over de rug van de weidevogels wordt toch door geen enkel betrokken lid gewenst? Het wordt de hoogste tijd dat Vogelbescherming zich herbezint op de uitgangspunten in de zaak van het kievitseierenzoeken en stopt met een contra-productieve strijd tegen een vermeende vijand, die welbeschouwd een potentiële vriend is, van vogels én mensen.

Ik besluit met de constatering, dat het blad 'Het Vogeljaar' in de afgelopen jaren - ondanks het uitgesproken standpunt van de eindredacteur een belangrijk platform is geweest voor de discussie over het eierzoeken. Dat het blad daarbij beide meningen de volle ruimte biedt, verdient grote waardering.

■ Sake P. Roodbergen, F. Kuipersstraat 15, 8491 DE Akkrum, 05665 - 1480.

Gierzwaluw broedt op Texel

Op bladzijde 99 van nummer 3 van de 40ste jaargang (1992) van 'Het Vogeljaar' las ik dat de Gierzwaluw als broedvogel zou ontbreken op de Waddeneilanden. De Gierzwaluw broedt echter al jarenlang op Texel en wel in Den Burg. Al zeker tien jaar en mogelijk al langer broeden daar tussen de vijf en acht paartjes onder de pannen van een woonhuis in de Gravenstraat huisnummer 24. Afgelopen jaar (1992) werd één broedgeval op een ander huis in de buurt vastgesteld.

■ C. Maas, Drijverstraat 16, 1791 VC Den Burg, Texel.

Verzuring, vermessing en verdroging in Friesland

Op diverse plaatsen in Friesland is sprake van ernstige verzuring, vermessing en verdroging. Dat blijkt uit een inventariserend onderzoek van het Friese milieu, waarvan de resultaten op 15 maart bekend zijn gemaakt. Mede aan de hand van dit onderzoek wordt een nieuw provinciaal beleidsplan opgesteld.

Met verzuring heeft vooral het zuidoosten van Friesland te kampen, veroorzaakt door de ammoniakuitstoot van veebedrijven in en nabij dit deel van de provincie. In de jonge-zeekleigebieden in het noorden en westen bestaan vooral problemen met de vermessing van het oppervlaktewater.

In driekwart van de onderzochte natuurgebieden

was bovendien sprake van verdroging. De daling van het grondwaterpeil is vooral te wijten aan de landbouw. De provincie wil ieder jaar een soortgelijke milieurapportage opstellen.

Bron: ROM, nummer 5, bladzijde 51, mei 1993.

Kauwen en heemtuin van Cools te bezichtigen

In 'Het Vogeljaar' 40 (6): 283-284 schonken wij uitgebreid aandacht aan het anekdotische boek over Kauwen van de Vlaamse kunstschilder Achilles Cools. Het boek 'Kauwen in de spiegel' beleeft inmiddels nu reeds de vierde druk, alle eenzijdige top-tienlijstjes ten spijt.

Ten gevolge van de vele reacties die de schrijver ontving op zijn veertig broedende Kauwen die hij rond zijn huis ruim twaalf jaar bestudeerde, heeft Cools besloten zijn huis, tuin en atelier een maand voor het publiek open te stellen.

De heemtuin van Achilles Cools is tot en met 8 juli alle dagen te bezoeken van 10.00 tot 20.00 uur op het Houterveld 5 in Geel, nabij Turnhout en Bobbejaanland.

Natuurproductie-experiment met weidevogels

Milieubiologen van de Rijksuniversiteit Leiden zijn dit jaar samen met vijftien veehouders in het Hollands-Utrechtse veenweidegebied gestart met een natuurproductie-experiment voor weidevogels. In dit experiment, dat twee jaar gaat duren, worden de mogelijkheden onderzocht om boeren te betalen voor op het bedrijf 'geproduceerde' weidevogels. De boer wordt daarbij zo veel mogelijk vrijgelaten in de manier waarop hij de weidevogels 'produceert'. Het experiment is een uitbreiding van het in 1992 gestarte natuurproductie-experiment voor slootkantvegetaties.

In de veenweidegebieden in het westen van Nederland komen van oudsher veel karakteristieke plante- en vogelsoorten voor. Veel van deze natuur, zoals weidevogels en slootkantvegetaties, kan zelfs bij intensieve landbouw voorkomen, maar staat de laatste jaren wel in toenemende mate onder druk. Een oplossing voor dit probleem wordt onder andere gezocht door boeren (tegen betaling) binnen de gangbare bedrijfsvoering aan natuurbeheer te laten doen, zogenaamd agrarisch natuurbeheer.

Op dit moment bestaan er de zogenoemde beheersovereenkomsten in het kader van de relatienota van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Een beheersovereenkomst is een contract dat boeren afsluiten met de overheid. In dit contract leggen de boeren zich terwille van de natuur beperkingen op in hun bedrijfsvoering waar de overheid vaste vergoedingen tegenover stelt. Deze 'vaste vergoeding voor vast beheer' spreekt echter niet alle boeren aan.

Een nieuwe manier van belonen zou natuurproductiebetaling kunnen zijn. Daarbij worden boeren beloofd voor de aanwezigheid van bijvoorbeeld waardevolle slootkantvegetaties of weidevogels op het bedrijf. De beloning is dan ook niet

vast, maar afhankelijk van de natuur die de boer op zijn bedrijf weet te ontwikkelen. Er gelden daarbij geen of zo min mogelijk regels voor het beheer. In dit beloningssysteem wordt zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt van vakmanschap en ondernemerschap van de boeren. Natuurproductiebetaling zal een andere categorie van boeren aanspreken dan beheersovereenkomsten. Het agrarisch natuurbeheer kan daardoor ook worden verbreed. Natuurbeschermers zien als voordeel van natuurproductiebetaling dat alleen wordt betaald als er daadwerkelijk natuur is geproduceerd.

Natuurproductiebetaling kan nog niet onmiddellijk in praktijk worden gebracht. Daarvoor is nog enig onderzoek nodig. Om te bepalen hoeveel natuur een boer heeft 'geproduceerd', zal hij zijn natuurresultaat moeten kunnen meten. Daarvoor moet een geschikte meetmethode worden ontwikkeld. Vervolgens zal de meting van de boer moeten kunnen worden gecontroleerd. Er zal dan ook een controlemethode moeten komen. Ten slotte is er de vraag hoeveel de boer dient te worden betaald voor zijn 'natuurproducten'.

Om dit te onderzoeken is in 1992 door Leidse milieubiologen een natuurproductie-experiment voor slootkantvegetaties gestart. De eerste resultaten van dit natuurproductie-experiment zijn bemoedigend. Het onderzoek naar de mogelijkheden van deze vorm van betaald natuurbeheer door boeren zal dit jaar dan ook worden voortgezet en bovendien worden uitgebreid met weidevogels. In het weidevogelexperiment zoeken de boeren zelf de weidevogellegfels om ze vervolgens bij het maaien en weiden te kunnen sparen. Dit doen veel boeren (soms in samenwerking met een weidevogelwachter) overigens nu ook al. Uit het natuurproductie-experiment zal moeten blijken in hoeverre op deze manier alle nesten worden gevonden en bij controle worden teruggevonden.

Een belangrijk doel van het natuurproductie-experiment is het stimuleren van het agrarisch natuurbeheer in het algemeen. Daarvoor is een goede samenwerking tussen boeren en natuurbeschermers van groot belang. In het experiment wordt door Milieubiologie Leiden samengewerkt met de Hollandse Landbouworganisaties en de Zuidhollandse Milieufederatie. Aan het hele natuurproductie-experiment doen ongeveer vijftientig boeren mee uit een groot deel van Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht. Deze deelnemende bedrijven liggen (van noord naar zuid gezien) onder andere in Zeevang, Amsteland, Midden-Delfland, de Krimpenerwaard, de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden.

De overheid blijkt ook veel belangstelling te hebben voor natuurproductiebetaling. Het experiment wordt dan ook 'breed gedragen' en gesubsidieerd door de drie randstadprovincies, het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het ministerie van Volksgezondheid, Ruimtelijke Ordening en Milieu.

■ Hans de Graaf, Wim Twisk, Maurice Kruk & Walter van Harmelen, Milieubiologie van de Rijksuniversiteit Leiden, postbus 9516, 2300 RA Leiden, 071 - 275 190 of 275 191, fax 071 - 274 900.